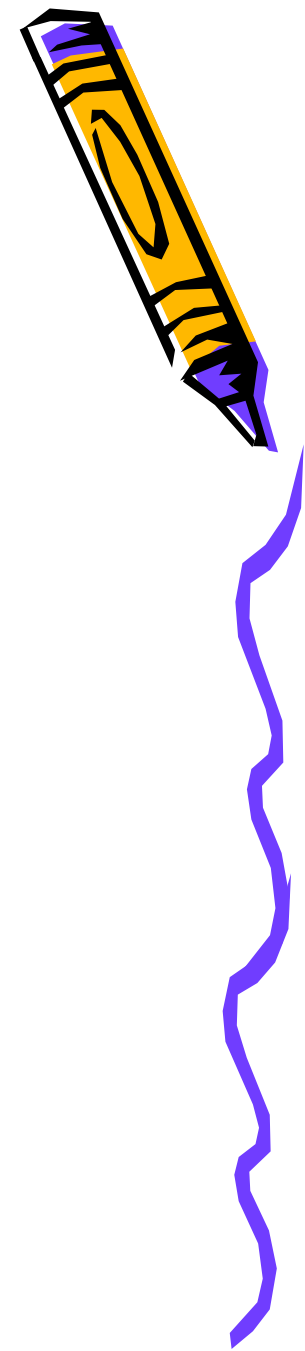

Veřejné bankovní právo ČNB a dohled

JUDr. Dana Šramková, Ph.D., MBA
(s využitím podkladů JUDr. P. Mrkývky, Ph.D.)

Česká národní banka

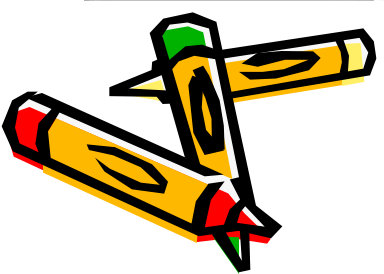

Knihovna ČNB

- Senovážné nám. 30 (vchod), Praha 1
Po-Čt: 9-17
- Pá: 9-15

Výstava: Lidé a peníze

ČNB
ČESKÁ
NÁRODNÍ BANKA
EXPOZICE

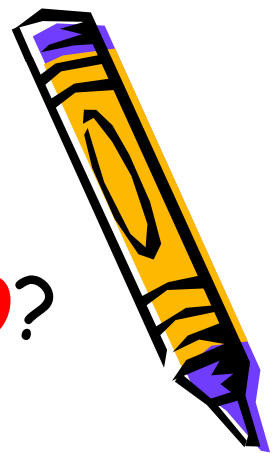
Evoluce centrálního bankovníctví (CS)

- 1919 Bankovní ústav při MF
- 1925 Národní banka Československá
- 1939 Národní banka pro Čechy a Moravu
- 1944 Československý měnový úřad v Londýně
- 1945 Národní banka československá
- 1950 Státní banka československá
- 1993 ČNB a NBS

Opakování

1. Rektor MU + 1. guvernér NBČS = **KDO?**

KAREL ENGLIŠ

- *"Kdo sloužíš vlasti, odměny nečekej."*
- 17.srpna 1880 v Hrabyni u Opavy
- zemřel 13.června 1961 v Hrabyni u Opavy
- Sociální politika (1916)
- Theorie statistiky a spotřebního hospodářství (1917)
- Základy hospodářského myšlení (1922)
- Soustava národního hospodářství (1938)

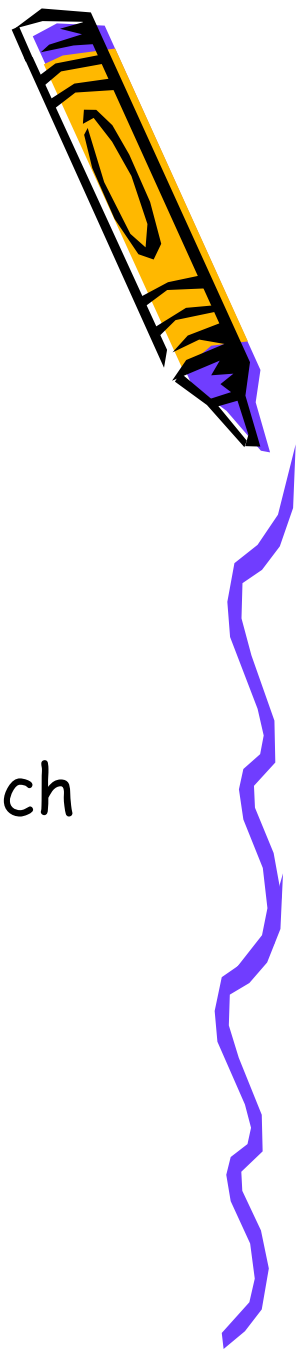

Základní charakteristika ČNB

- Právní forma: osoba veřejného práva sui generis
- Vznik: ze zákona, k 1.1.1993, rozdělením SBČS
- Ústřední banka České republiky
- Od 1.4.2006 **orgán sjednoceného dohledu** nad **finančním trhem** s kompetencemi správního úřadu (viz zákon č. 57/2006 Sb.)

Organizační struktura ČNB

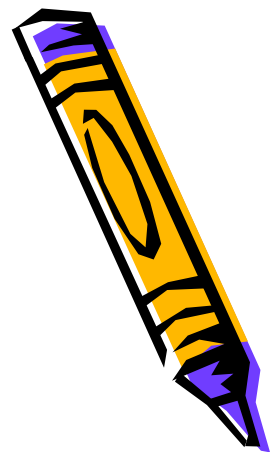

- Ústředí (sídlo) v Praze
- Pobočky
  - 7 (v Praze, Ústí nad Labem, Plzni, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Brně a Ostravě)
  - Organizační struktura schématicky viz http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/organizacni_struktura/

Bankovní rada ČNB

- Nejvyšší řídicí orgán ČNB
- Určuje měnovou politiku a nástroje pro její uskutečňování a rozhoduje o zásadních měnově politických opatřeních České národní banky
- Další působnost:
  - a) stanoví **zásady činnosti a obchodů** České národní banky,
  - b) schvaluje **rozpočet** České národní banky,
  - c) stanoví **organizační uspořádání a působnost organizačních jednotek** České národní banky,
  - d) stanoví **druhy fondů** České národní banky, jejich výši a použití,
  - e) vykonává **práva a povinnosti zaměstnavatele** vyplývající z pracovněprávních vztahů vůči zaměstnancům České národní banky.
  - g) stanoví mzdové a další požitky guvernéra
  - h) rozhoduje v II. instanci (**rozklad**)

Struktura bankovní rady

- 7 členů:
  - guvernér
  - 2 viceguvernéři
  - 4 členové BR
- Člen BR
  - jmenuje ho a odvolává prezident republiky
  - funkční období 6 let (max 2x)

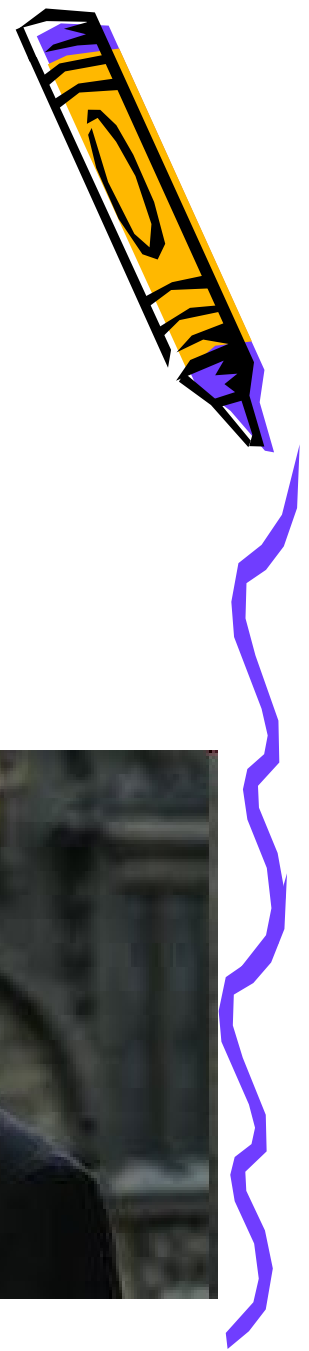

Současný guvernér

Miroslav Singer

Viceguvernéři

Mojmír Hampl

Vladimír Tomšík

Vrchní ředitelé - členové BR

- Kamil Janáček
- Lubomír Lízal
- Pavel Řežábek
- Eva Zamrazilová

Postavení ČNB

- Centrální banka je:
  - ústřední bankou České republiky;
  - právnickou osobou, která má postavení veřejnoprávního subjektu (veřejnoprávní korporace);
  - součástí **Evropského systému ústředních bank** (http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/ecb_es_cb/);
<http://www.ecb.int/home/html/index.en.html>);
  - správcem měny a výlučnou emisní institucí;
  - bankou bank v její působnosti;
  - **správcem účtů státu** (např. FÚ), kód banky 0710;
  - správcem měnové rezervy v devizových prostředcích a ve zlatě;

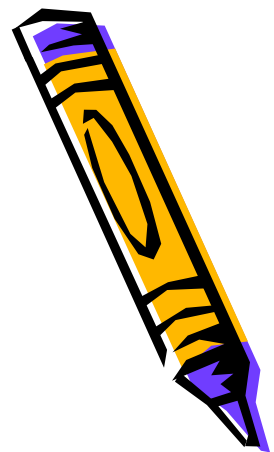
Postavení ČNB - pokračování

- provozovatelem systémů pro mezibankovní platební styk;
- subjektem plnícím **funkci registru bank**, zastoupení zahraničních bank a finančních institucí vykonávajících bankovní činnosti na území České republiky;
- koordinátorem rozvoje bankovního informačního systému a
- subjektem, kterému jsou zákonem svěřeny kompetence správního úřadu (obdobně jako ústřední správní úřady je ČNB **oprávněna vydávat** sekundární normativní **právní akty** a metodické pokyny heteronomní povahy).

Zásady činnosti ČNB

- Zásada priority hlavního cíle
- Zásada tržní ekonomiky
- Zásada podpory obecných hospodářských politik v EU
- Zásada absolutní nezávislosti
- Zásada relativní nezávislosti na vládě
- Zásada spolupráce s vládou (viz dále)
- Zásada mezinárodní spolupráce

- Zásada závaznosti Statutu Evropského systému ústředních bank a ECB
- Zásada podřízenosti právním aktům ECB
- Zásada bankovního tajemství (49 Z o ČNB)
- Zásada mlčenlivosti (zaměstnanců ČNB)
- Zásada informační (např. vůči PČR)

CÍL ČNB

- **Hlavní cíl:**

péče o cenovou stabilitu - podle článku 98 Ústavy ČR a zákona č.6/1993 Sb., o ČNB, ve znění pozdějších předpisů
(x dříve: stabilita měny)

- Jak ČNB tento cíl naplňuje?

- Dosažení a udržení cenové stability, tj. **vytváření nízkoinflačního prostředí v ekonomice** vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst (stanovení inflačních cílů, http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/prognoza/index.html);

- **Nezávislost** je předpokladem účinnosti měnových nástrojů vedoucích k cenové stabilitě.

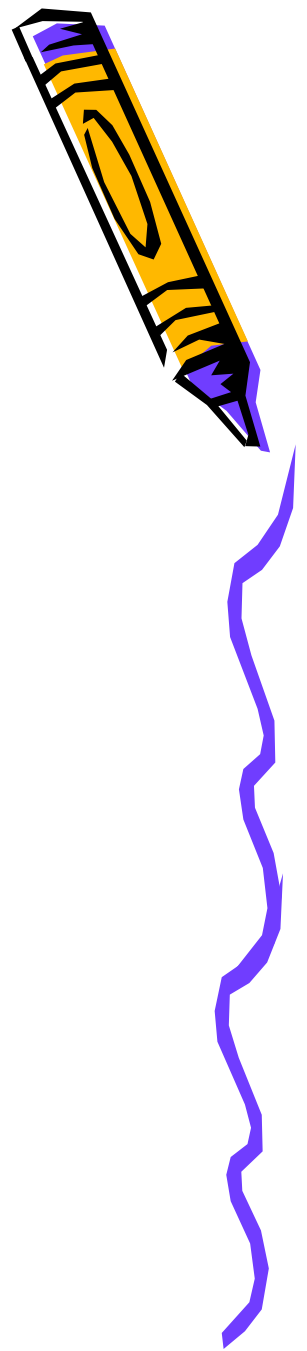
Nezávislost ČNB

Personální
Institucionální
Funkční
Finanční

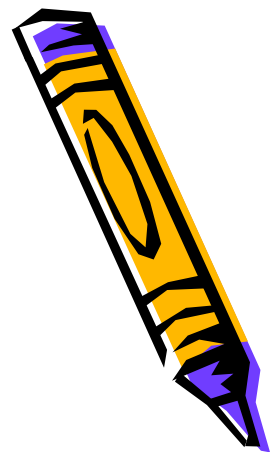
Personální nezávislost

- omezení politických ingerencí do personálního obsazení BR
- Taxativní výčet důvodů odvolání člena BR

Institucionální nezávislost

- BR při plnění svých zákonem stanovených cílů a výkonu svých dalších činností nesmí přijímat ani vyžadovat pokyny od prezidenta, parlamentu, vlády či jakýchkoli jiných subjektů.

Funkční nezávislost

- Relativní autonomie ČNB při formulování inflačních cílů a nástrojů k jejich dosažení.
- Kurzový režim je sice ČNB povinna stanovovat po projednání s vládou, ale nesmí tím být ohrožen její hlavní měnový cíl.
- O zásadách a opatřeních měnové a fiskální politiky se ČNB a vláda vzájemně informují

Ale:

- Ministr financí nebo jiný pověřený člen vlády je oprávněn zúčastnit se s hlasem poradním zasedání bankovní rady a může jí předkládat návrhy k projednání.
- Guvernér České národní banky nebo jím určený viceguvernér je oprávněn účastnit se s hlasem poradním schůze vlády.

Finanční nezávislost

- zákaz přímého financování veřejného sektoru a jím řízených subjektů.
- ČNB má vlastní rozpočet schválený BR
- externí audit výsledku hospodaření
- roční zpráva o výsledku hospodaření parlamentu
- info veřejnosti o pozici ČNB

ČNB a hospodářská politika vlády

- ČNB ze zákona podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády (vedlejší cíl), za podmínek:
- pokud není v rozporu s cílem hlavním.

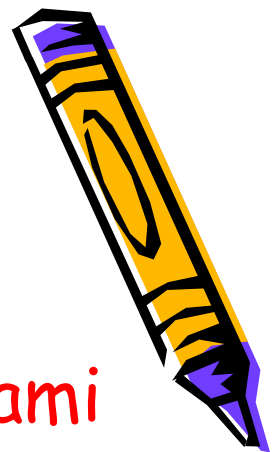

ČNB jako normotvůrce

- Česká národní banka stanoví **vyhláškami** (tzv. **emisní vyhlášky**):

a) nominální hodnoty, rozměry, hmotnost, materiál, vzhled a další náležitosti bankovek a mincí a jejich vydání do oběhu,

b) ukončení platnosti bankovek a mincí a způsob a dobu jejich výměny za jiné bankovky a mince.

ČNB jako předkladatel Z

- ČNB spolu s MF ČR připravuje a předkládá vládě návrhy Z v oblasti měny a peněžního oběhu...
- ČNB spolupracuje s MF ČR na přípravě návrhů Z v oblasti... platebního styku, regulace vydávání elektronických peněz...

ČNB jako orgán sjednoceného dohledu

- Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem
  - Bankovníctví a družstevní záložny
  - Pojišťovnictví
  - Penzijní pojištění
  - Kapitálový trh

Dohled vykonávaný ČNB: kontrola dodržování pravidel

- **Obecně:** dohled nevykonává jen ČNB, ale v širším smyslu též např. auditori
- **Konkrétně ČNB:**
  - Podmínky vstupu do odvětví (např. ne/udělení licence...)
  - Stanovení a prověřování zákl. povinností (např. u bank)
  - Povinné pojištění vkladů (je-li stanoveno Z)
  - Úvěry věřitele poslední instance

Členění dohledu

- **Dohled na dálku:**

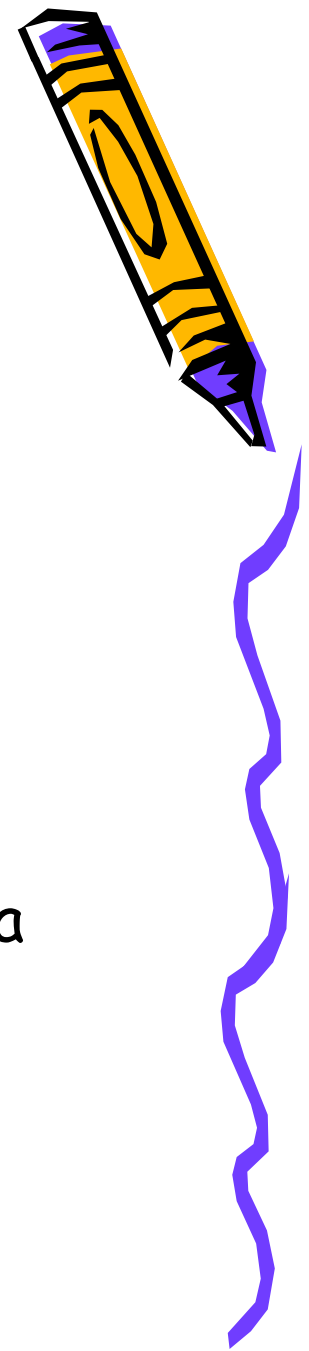
- Monitorování
- Prověřování pravidelně zasílaných údajů
- Levný, ale méně efektivní než

- **Dohled na místě:**

- Detailní (lze i adekvátnost operací, úroveň řízení rizik)
- Interval prověrek závisí např. na „finančním zdraví“ bank
- Umožňuje prověřit daný subjekt podrobněji

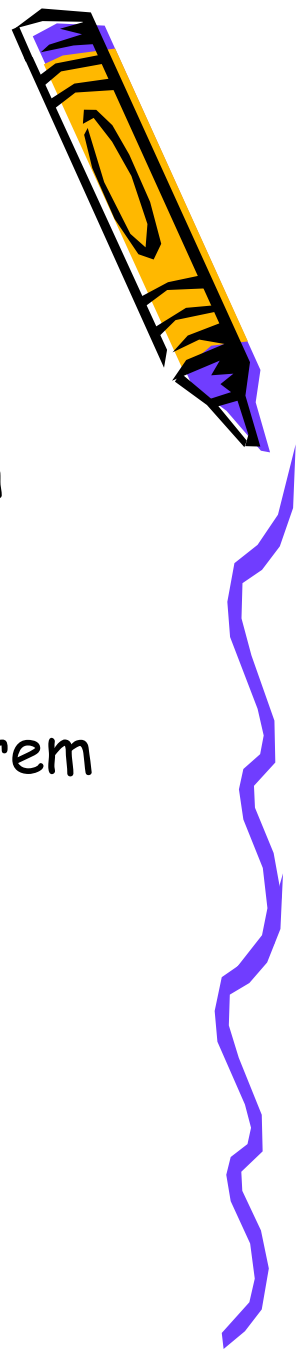
Výbor pro finanční trh

- poradní orgán bankovní rady ČNB pro oblast dohledu nad finančním trhem
- 45a odst. 1 zákona o ČNB
- sleduje a projednává:
  - obecné koncepce, strategie a přístupy k dohledu nad finančním trhem, nové trendy a systémové otázky, výkon dohledu,
  - a to vnitrostátní i mezinárodní povahy.

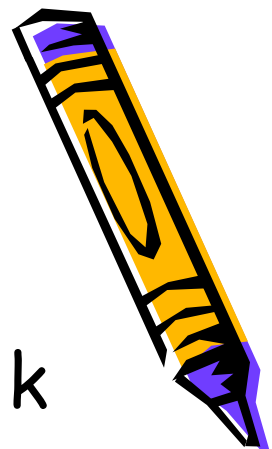
Složení výboru pro finanční trh

- RNDr. Luděk Niedermayer (předseda) - zvolen Rozpočtovým výborem PSPČR
- Ing. Petr Kobic (místopředseda) - zvolen Rozpočtovým výborem PSPČR
- RNDr. Petr Marsa - zvolen Rozpočtovým výborem PSPČR
- Mgr. Monika Nedelková - Finanční arbitr
- Ing. Radek Urban - Ministerstvo financí
- Ing. Dušan Hradil - Ministerstvo financí
- prof. PhDr. Vladimír Tomšík, Ph.D. - ČNB

Doplnění: ČNB a FINANČNÍ ARBITR

- Prijme-li Česká národní banka podnět k zahájení řízení z moci úřední ve věci porušení povinnosti poskytovatele podle Z o plat. styku (137 Z č. 284/2009 Sb.):
  - odpoví na něj do 60 dnů ode dne, kdy podnět přijala, i když o to ten, kdo podnět podal, nepožádal
- +
  - jestliže to připadá v úvahu, informuje jej Česká národní banka zároveň o možnosti mimosoudního řešení sporů mezi uživateli a poskytovateli podle Z o fin. Arbitrovi (Z č. 229/2002 Sb.).

Role komerčních (obchodních) bank

- finanční zprostředkování (obchody s penězi na finančním trhu);
- **realizace platebního styku** (s výnosy zejména ve formě „**poplatků**“ a provizí za bankou provedené služby v oblasti platebního styku);
- **emise bezhotovostních peněz** (jedná se o funkci bankovního sektoru jako celku, základ emise bezhotovostních peněz spočívá v procesu multiplikace bankovních depozit)

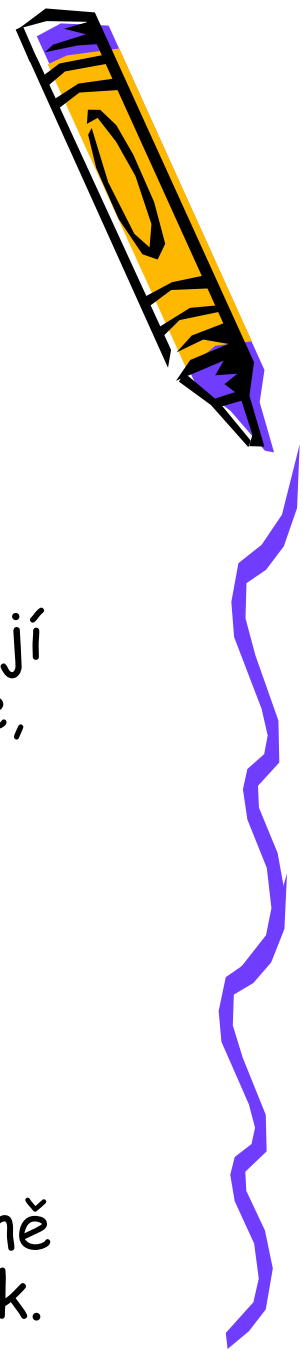

Pravidla pro fungování bank

- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
- Bankami se pro účely tohoto zákona rozumějí právnické osoby se sídlem v České republice, založené jako a.s., které
  - a) přijímají vklady od veřejnosti, a
  - b) poskytují úvěry,
na základě **bankovní licence**.

Ustanovení o akciové společnosti se pro ně nepoužijí, pokud tento zákon stanoví jinak.

2 ZoB

- „Monopol“ bank pro přijímání vkladů:
  - Bez licence nesmí nikdo přijímat vklady od veřejnosti, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

Pravidla pro fungování zahr. bank

- Bankovní činnosti mohou vykonávat prostřednictvím svých poboček také zahraniční banky, které k tomu mají licenci podle 5, tedy:
- Zahraniční banka, předloží žádost o licenci České národní bance a současně též vyjádření orgánu bankovního dohledu ze země svého sídla k záměru založit pobočku v České republice a jeho prohlášení, že nad pobočkou bude vykonávat bankovní dohled.

Princip tzv. jednotné bank. licence

- Banky se sídlem v členských státech mohou vykonávat na území České republiky prostřednictvím svých poboček činnosti podle tohoto zákona **bez licence**, pokud
  - oprávnění k jejich výkonu jim bylo uděleno v zemi jejich sídla a
  - pokud zahraniční banka dodržela postup stanovený právem Evropských společenství.

Na tyto pobočky se vztahuje registrační povinnost daňových subjektů.

Internetové zdroje

- Česká národní banka: <http://www.cnb.cz>, zejména:
  - <http://www.cnb.cz/cs/platidla/>
  - http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/
- Evropská centrální banka: <http://www.ecb.int>
- Česká bankovní asociace: <http://www.czech-ba.cz/> (zde též od 1.11.2009 platný **Kodex ČBA Mobilita klientů - postupy při změně banky**).
- Tzv. Modrá kniha ECB - Blue book (Platební styk v EU):
  - http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/modra_kniha/
  - <http://sdw.ecb.europa.eu/>
- Finanční arbitř: <http://www.finarbitr.cz>
- FIN-NET (A, N, F) : http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/members_en.htm
- EURO:
  - ČNB: http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/euro/
  - ECB (česky): <http://www.ecb.int/bc/html/index.cs.html>
  - Evropská komise (česky): http://ec.europa.eu/economy_finance/the_euro/index_cs.htm?cs_mid=2946

